

**Defensio apologetica pro Simone Lewio JC. adversus
criminationes Antonii Mathaei A.F.A.N. in suo, De
probatationibus libello, irrito acerbitatis suae conamine, in eum
emissas**

<https://hdl.handle.net/1874/21209>

DEFENSIO
APOLOGETICA

PRO

SIMONE LEWIO. JC.

Adversus Criminationes

ANTONII MATHÆI.

A. F. A. N.

*In suo, De Probationibus Libello, irrito,
acerbitatis suæ conamine, in
eum emissas.*

LUGD BATAVOR.
Apud JOHANNEM à GELDER.

M D C LXXVIII.

I N

CENSURÆ FORENSIS
THEORETICO-PRACTICÆ

PARTEM II.

SIMONIS LEWII

Aliaque, ejusdem scripta

Adversus criminationes

ANTONII MATHÆI

A. F. A. N.

PRÆFATIO APOLOGETICA
Repeticæ prælectionis.

Rodit tandem, amice Lector, Censuræ Forensis nostræ pars altera, hæctenus desiderata, communem procedendi modum, tam in criminalibus quam civilibus causis con-

4 DEFENSIO

tinens. De cujus utilitate ac tractandi necessitate, nemini non satis cognita, nihil præfari constitueram. Res ipsa loquitur. Quemadmodum enim in omnibus rebus humanis potissimum est id, quod in actione consistit, ita in ipsa juris scientia parum est jus, quod circa personas, & res versatur, cognoscere, nisi & ea quæ circa actiones versantur, probe dignoscantur. In quibus etiam mores variant: ita ut hi, qui in fori Romani praxi, & jure scripto hac in parte se bene exercuerunt, quum in suum cuiusque forum venerunt, & quum de prosequendo jure agendum est, nihil magis sibi deesse animadvertant, quam procedendi modum ac stylum. Qui, (quum solo fere usu, nulla certa institutione investigari debeat, & cum barbaris loquendi formulis obscuretur, ex profundo, & ex nudis causas agentium formulis hinc inde descriptis, & provectorum in-

APOLOGETICA. §

vidia, maximo cum tironum incommodo, suppressis hanc prosequendi juris praxin magno temporis & studiorum dispendio addiscere hactenus coacti fuere.

Horum serviens utilitati GUILHELMUS ALPHENUS, inveteratus juris forensis practicus, *Supplicationum, Mandatorum, & Conclusionum* in Hollandiæ Curia usitatarum formulas congeffit, & publici juris fecit. Quædam etiam ad cognoscendum Curix stylum, & procedendi modum in civilibus causis haud inutilia, abhinc plus quam sexaginta annis hinc inde collegit PAULUS MERULA, vir Celebrissimus. Qui, quo minus reliqua, quorum schemata tantum existant, addiderit, fatorum malignitas nobis invidit. Eodem fere tempore aut paulo post RUMBOLDI HOGERBEETS, dum viveret, causarum publicarum Urbis & Civitatis Leydenfis Syndicis & defensoris, prodiit processus

6 D E F E N S I O

coram utraque Hollandiæ Curia instituenti Schema Synopticum. Secundo deinde, supra vicesimum, ab hinc anno, utriusque Curia praxeos præliminarem exhibuit Magogen **GUILHELMUS GROTIUS**, inter causarum patronos facile princeps. Quorum utinam brevitatem, tiro-nibus quodammodo obscuram, & inexplicabilem, ad ulteriora, & planiora, ut unus & alter proposuerat, perduxissent! Interea sexto-decimo ab hinc anno **PETRUS VROMANS**, utriusque Curia advocatus, admodum mihi familiaris, *de foro competenti tractatum* perutilem publici juris fecit. In criminalibus, quod mirum, unicus **PETRUS BORT**, optime etiam de Hollandicis feudis meritis, *De receptis aut non receptis Appellationibus* omnem materiam secundum hodiernam praxin exhibuit, quibus & alia ejusdem farinae superaddere instituerat, quorum quædam prælo subjecta,
aut

aut jam subjicienda avide exspectantur. Præter eos nemo eorum, qui, quam maxime in procedendi modo sunt exercitati, de juris in judicio prosequendi modo ad scribendum quicquam animum appulit. Sic ut his, quibus nulla frequentandæ Curia facta fuerit copia aut facultas, ex Gallia, Germaniæ, Brabantia & Flandriæ scriptoribus procedendi modum & praxin addiscere fuerit necesse, quorum tamen fori & iudicii constituendi consuetudines, ut ut in multis convenire videantur, in pluribus tamen à nostris differre certum est. Quod me impulit, ne tanquam claudus futor domi desidendo ætatem agerem, huic tandem operi, cui parti exornandæ me præ aliis plurimum expertis, imparem lubens meritoque agnosco, manum admovere. Quod quamvis mihi postquam mea me ab utriusque Hollandiæ Curia frequentiori exercitio

8 D E F E N S I O

alio avocarunt, difficile ac grave factu fuerit, attamen, quum leve fiat,

Quod bene fertur onus.

& difficila quæque factu facilia sint, si quando æquo, ac constanti animo accipiantur, promissis meis ulterius deesse nec volui nec potui.

Quæ quum in temerarii ausus vitium incurfura, neque ab invidorum morfu immunia fore animadvertam, paucis eos, quales quales sint, præfando alloqui, & me ab imminentibus calumniis in antecessum vindicare, operæ pretium duxi. Quod tamen minime his dictum velim, qui post satis matura positivi juris studia causas perorandi, & juris in judicio prosequendi summum nacti fuerunt usum, quorum judicio me meaque lubens meritoque submitto, iisque de meis plenum judicium deferre haud erubesco, legant, perlegant & quæ minus placent, amice, ut ingenuos

APOLOGETICO. 9

nuos decet, moneant, urant, fectent, refectent, & si videatur, funditus extirpent. Sed quum mihi cum duorum generum vitilitigatoribus potissimum decertandum videatur: Alterum eorum, qui quum ab ipsis trivialibus & sicco, ut ajunt, pede, cruda atque immatura juris studia ad forum protruserint, omnem vitam in litigantium fordibus consumunt, & nihil prius, nihil antiquius habent, quam per fas, nefasque plena marsupia replere, & grandes pecuniæ acervos accumulare malunt, quam Reipublicæ bono quicquam præclarum præstare: Qui ut plurimum omnem Juris scientiam in nudis procedendi formulis consistere prædicant. Quibus vel mediocriter imbuti, aliis palmam se prærepturos sibi persuadent, quibus satis superque responsum videtur in prolegomenis prioris *Censuræ* nostræ partis.

Alterum vero eorum, qui quum Ju-

10   D E F E N S I O

ris scripti inter suos pædagogiam exercent, suis institutis se ita adstrictos tenent, ut extra ea neminem sapere putent. Et hi statuta & gentium mores suis etiam scriptis intermiscunt, & contra eos, qui in applicando Juris ad sua quæque subjecta studio, & in prosequendo eo quod sibi jure debetur, secundum mores, constitutiones, & consuetudines non tantum exterarum regionum, sed potissimum patriæ nostræ pro variis tribunalium institutis consenuerint, calumniose, & perquam maligne inveni non erubescunt. Quod ut vivo rem exemplo commonstrem, ne forte in alios bene meritos hæc retorqueantur, percipere non poteram, quid portenti aleret novissimi *De probationibus* libelli auctor, *Antonius Mathæus A. F. A. N.* Quod cum ejusdem ille tractatus sub prælo sudaret, typographos, & bibliopolas suos sub fidei tessera,
&

& maxima sua indignatione inhibuerit , ne mihi aliqua scripti ejus pagina innotesceret, aut quoquam modo exponeretur : nisi quod ex rumore sparso ad aures pervenerit meas, illum mihi adversus tractatum, *De Processu Criminali*, in tironum gratiam Belgico idiomate nuperrime editum, adversarium futurum, ne forte ego interim, antequam illum *De Probationibus* tractatum ad umbilicum perduxisset, eum respondendo prævenirem. Neque tamen quum libellus iste ante triduum in manus nostras pervenisset, primo intuitu in animum inducere potui, ut ad ea, quæ in prædicto suo tractatu adversus me acerbo plus satis, & inhumano potius quam humano effudisset stomacho, quicquam respondere dignarer : ut qui Stoica animi firmitate istiusmodi argutiarum ineptias concoquere, & silentio præterire soleam. Præterea, quod eorum semper,

per, quæ ab eo scripta legi, æquus fuerim æstimator, neque unquam nisi bene, ne dicam optime, de ejus fama, atque honore fuerim meritus, amice eum potius compellare decreveram, & sedulo monere, ut desinat maledicere maledicta ne no-
 fcat sua.

Verum enim vero, quum, ex crassa & intolerabili praxeos circa procedendi modum ignorantia, cujusdam decreti, De Jure creditorum, in pecuniis ex subhastatis, ex causa judicati bonis, redactis, quamdiu ipsi creditori traditæ non sint, ab Hollandiæ suprema Curia quondam interpositi, & à me allegati, fidem, suo *De Probationibus* libello palam traducat, quasi revera interpositum non sit, eo insuper infixo aculeo, ut ex eo de auctoritate, ac fide aliarum mearum allegationum dijudicari possit. Ac deinde adversus suum ipsius satis elaboratum, ac prudens

APOLOGETICO. 13

dens consilium in eadem causa datum, nostræ utriusque sententiæ, nimis quam acerbe, & præter decorum contradicat. Ut forte rei iudicatæ, & his qui in eadem causa aliter quam nobis, secundum ea quæ proponebantur, summa ratione, atque lege visum fuerat, iudicarunt, gratificaretur: ut profus ea silentio præterirem, à me ipso impetrare non potui.

Quæ ut singula breviter & perspicue perstringam. Primo notandum, omnibus omnino Hollandiæ Curiarum cultoribus practicis, vilissimis etiam forensibus cognitissimum esse: Alia esse mandata inhibitoria, quibus Curia ad supplicantis petitionem, ejus adversarium, aliquid facere, aut fieri, sub pœna vetat, aut prohibet, nulla reassumpta facti narrantis informatione, addiçto certo die, quo contradicens ad impetrantis petitionem respon-

su-

furus compareat , ut causa cognita , an bene vel male impetratum judicetur , vulgo *Mandament pœnaal*: Alia quæ prævio Juris & facti examine absolute conceduntur , quæ ut plurimum ipfarum supplicationum margini adscribi , iisque quorum inreest tradi , neque semper Graphei prothocollo inseri aut inscribi solent , vulgo *Appoinctement*. Quæ quum non caperet insignis noster practicus , jam tum quum , ex aliorum relatu , viderit hujus decreti authenticon in ipso forte Curia Graphæo ad manus non esse , ejusque copia requiri non potuerit , tam imprudenter , ne dicam impudenter dicto suo tractatu. *Pag. 131.* adversus meam , (non ex auditu alieno excerptam , sed ejus causæ , cujus ipsemet patrociniûm præstiti) observationem evomere non erubuit, *nihil indignius esse, quam Lectori fucum facere , objecta sententia , quæ nec lata , nec un-*

unquavis, quamvis serio quæsitâ, in rerum natura fuit. Quis hæc mortali-um, ut ut lenissimus, æquo feret animo, ab eo, qui, quantum ad pra-xin, neque litteras, neque natâre di-dicit. Ecce quam procedat argumen-tum illud: Quod à Senatu actum certo affirmatur, in Graphei archivis ab amanuensibus notatum reperiri non potuit, Ergo falsum. Optima sane concludendi ratio.

Doceatur à me, Probationum scrip-tor, ejusmodi negantium adversus affirmantes testimonia nihil conclu-dere, neque iis aliquid contra verosi-militer affirmantes in Jure deferri. Quemadmodum, ut & alio rem ex-emplo demonstrarem, sæpissime usu venire solet, in multorum conflictu, quo alii se hunc aut illum vulneran-tem, aut vulneratum vidisse affir-mant, alii etiam in eodem conflictu præ-sentes se vidisse negant, quo casu affirmantium testimonio omni-

no standum. Quam certe quæstionem omniscius rerum observatarum scriptor, in suo Probationum tractatu singulari, prætermittere non debebat.

Sed ut facti propositi casum secundum rei veritatem exponam ipse, qui ejus causam meo patrocinio tunc temporis sustinui, & quid sit apertum fiat. In memoria habeo, in hac causa Commissarios fuisse GEORGIUM RATALLERUM DOUBLET, & JOANNEM HEEMSKERK, tunc temporis ejusdem Supremæ Curie rotulæ Adfessores, qui post petitionis rejectionem, ex nostra instantia, eandem reassumere dignati fuere, & post relationem in Senatum, ALBERTO ERASMO petitori in pecuniis ex subhastatione redactis & per executorem in Curie Grapheo consignatis, ipsi vero creditori exequenti nondum traditis, jus suum salvum decreverunt; quod utrum de-
cre-

cretum in ipso Curiaæ Graphæo extet nec ne, aut per amanuensium incuriam ejus copia haberi non possit, rei veritatem non mutat. Ut & alias usu venisse memini in iis, quæ ex observationibus aliorum causarum Patronorum, fide dignorum, per manus nobis tradita. Cæterum si cujus interfit ejus decreti copiam habere, adeat CORNELIUM SCHARPENBRANT, tunc temporis ejusdem causæ Procuratorem, quem rei gestæ vivum testem appello. Nunquid ex hisce satis apertum puto: Hunc aliis facessendi negotii cupidum zycophantam se talem præstare, ut qui vapulando, dum è sudanti corpore vapor exeat, emendetur, & pœnas luat calumniatore mendacissimo dignas?

Nec minus impudenter ille Juris Romani Aristarchus contra suum ipsius consilium, in eadem causa, non ex tempore, sed perquam præmeditate,

tate, omnibus & facti propositi & legum ac rationum circumstantiis elaboratum, dicto tractatu suo *num.* 66. præter, ne dicam, contra legem committit: propter venenum alicui datum, sed irrito conatu, ut in quolibet graviori crimine, voluntatem etiam effectu non secuto, ordinaria ejusdem delicti pœna puniri. Quod & contra omnem fidem ex communi DD. uno ore, ut ille falso prædicat, idem sentientium, nobis obtrudere audet impudentissime. Cujus contrarium dicto suo consilio in eadem causa dato, nostris & aliorum moribus servari multis probaverat argumentis.

Cujus ut, vacillantis, & minime sibi constantis, judicii varietatem re ipsa commonstrem, ejusdem comprobatorii consilii exemplar, totidem verbis hæc inferi, etiam in rem nostram fore existimavi, ne forte inficietur ea, quæ
 du-

APOLOGETICA. 19
dudum fuerat confessus. Quod ita
se habet :

A. gecondemneert sijnde in swaarder arrest , soo heeft B. sijn huysvrouw (gedreygt sijnde van nog swaarder straffe ende publijk schandaal van haar man A. te willen aandoen) geresolveert om haar man ende haar selve te verlossen, ende heeft haar man koeken toe gestiert vermengt met Rotte-kruyt , maar vermits dien voorsz. A. evenwel na het eeten van de voorsz. koeken noch in't leven gebleven is, wort gevraagt off de voorsz. B. van de voorsz. daat met de dood gestraft kan werden.

„ Dunckt (onder correctie) dat al-
„ hoewel na de Romeynsche Wetten
„ in alle atroce delicten de wille ofte
„ conatus (schoon geen effect gehad
„ heeft) gestraft wert met de dood,
„ ende in specie van fenijn l. 1. §. 1.
„ l. 3. pr. & §. 5. & l. 14, D. ad L. Cor-
B 2 nel,

„ nel. de Sicar. & §. 5. Inst. de publ. ju-
 „ dic. soo is nog^tans de generale Con-
 „ fuetud. ofte Costuyme contrarie, die
 „ de voorfz. Wetten heeft geappro-
 „ geert, gelijk fulx getuygen Matth.
 „ Wefembec. in parat. num. 16. & seq.
 „ DD. ad L. Cornel. de Sicar. & Didac.
 „ Covarruv. in clement. si furios. 2. part
 „ relect. in pr. num. 6, Jul. Clar. in pract.
 „ crimin. quæst. 92. Jacob. Menoch.
 „ de arbitr. indic. cap. 360. Andr. Gail
 „ lib. 1. de pac. public. cap. 14. num. 3. 4.
 „ & seq. Anton. Gomez. tom. 3. re-
 „ solut. cap. 3. num. 30. Joachim. Myn-
 „ ſing Cent. 3. observ. 9. Bartholom. Ta-
 „ gus in tract. crim. part. 7. num. 12. &
 „ part. 19. num. 11. Solus conatus non or-
 „ dinaria, sed extra ordinaria pœna pu-
 „ nitur, quamvis deventum fuerit ad a-
 „ ctum factum proximum. Andr. Ifernia
 „ cap. 1. §. si vero de capit. Bald. consil.
 „ 443. incip. Scire oportet. Tagus d. part.
 „ 19. num. 2. Joann. à Sande lib. 5. tit.
 „ 9. defn. 11. Zyp. in Notit. Jur. Belg.
 tit.

APOLOGETICA. 21

„*tit. de l. Jul. Majestat. Farinac. quæst.*
 „124. num. 78. & 28. *conf. Jure Roma-*
 „*no* (inquit Ant. Matth. num. 11. *tit. 5.*
 „*ad lib. 48. D. de Sicar. cap. 3.*) non mo-
 „*do communis Schola verum etiam usus*
 „*fori recessit, atque in toto fere orbe co-*
 „*natus cædis non ultimo supplicio, sed ex-*
 „*tra ordinem mitius punitur, ut certatim*
 „*interpretes notarunt.* Dese generale
 „Costuyme bestaat ook in goede re-
 „denen: Want anders soude geen on-
 „derscheyt sijn tusschen een delict,
 „dat sijn effect gehadt heeft, 't welk
 „seer absurd soude sijn. Ann. Robert.
 „*Rer. Judic. lib. 1. cap. 6. pag. 88.* Het
 „delict 't welk geen volkomen effect
 „gehadt heeft moet gepresumeert
 „werden, dat wt geen absoluyte wille
 „geschied is. *l. perspic. 11. D. de pænis.*
 „*Debemus* (inquit Ant. Matth. *d. loc.*)
 „*providentiam divinam & misericordiam*
 „*revereri. quæ cum conatu vulnerantis*
 „*potenter obstitit utriusq; vitæ tam vul-*
 „*nerantis quam valuerati consulere vo-*

„*luisse videtur.* Waarom ook de hey-
 „lige Schriftuur plaatse *Exod. 21. v.*
 „14. (buyten datse een eygen Wet is
 „voor de Joden) soo by de Theolo-
 „ganten verstaan wert, als de dood
 „na de *conatus* gevolgt is, ende wt
 „moet wille tegen sijnen naasten ge-
 „handelt is, om hem met list te doo-
 „den. Die een mensch gedoodet
 „heeft sal met de dood gestraft wer-
 „den *Exod. 21. vers. 12. 18. 19. Num.*
 „35. *vers. 16. & seq. Deut. 19. vers. 4.*
 „*Quod etiam bene observavit. Idem*
 „*Matth. d. loc.* De voorfz. vrouwe B.
 „schijnt meer wt commiseratie ende
 „om de gedreygde publijque schande
 „te ontgaan, meer wt vreesse ende
 „krankheyt der herffenen, als wt
 „boosheyt off voorbedagte moetwil-
 „ligheyt haar feyt begaan te hebben:
 „Waarom ook haar man A. (gelijk
 „ik onderregt ben) des te faciler sijn
 „voorfz. vrouwe B. gepardonneert
 „heeft, 't welk in dese ook de pæne,
 off

APOLOGETICA. 23

» off straffe moet faciliteren , dewijle
» de voorfz. A. mede *principalis pars*
» *laesa est* , die fijn injurie heeft ge-
» remitteert. *l. interpret. pen. D. de pæn.*
» Den Regter moet *in casu dubio* meer
» genegen wesen tot commiferatie off
» fagtmoedigheyt , als tot rigeur off
» hardigheyt. *Matth. 5. 11. 21. l. 8.*
» *Cod. de Judic. l. 9. l. 90. D. de Reg. Jur.*

Aldus geadvifeert den 23. Sep-
temb. 1676. In Utrecht.

A. van WESEL.

CYPRIANUS REGNERI

ab OOSTERGA.

U. J. D. Prof.

» **G** Efen by my ondergefz. de ca-
» fus positie als mede het advijs
» aan de andere zijde van defen staan-
» de, en op alles gelet. Dunckt (onder
» correctie) als in den felven, my over

„fulx daar mede confirmerende, endat
 „om redenen daar inne aangeroert.
 „Daar by voegende dat in't min-
 „fte niet kan obfteren de confessie van
 „B. want schoon genomen, *quod con-*
 „*stet de lolo & de animo occidendi solus*
 „*tamen conatus, aut solus animus occi-*
 „*dendi pœnæ ordinariæ hodie locum non*
 „*facit*: Ende is fulx kennelijk & *ex-*
 „*tra omnem controversiam*, wt de no-
 „toire practique van dese en alle na-
 „buyrige Landen, gelijk fulx ook ten
 „overvloet & *satis, abundeque* in't vo-
 „renstaande advijs is aangewesen.
 „Sal daar alleen by doen een no-
 „table passagie wt het *Land-Regt van*
 „*de Veluwe, cap. 3. §. 13.* alwaar niet
 „alleen *pœna ordinaria conatus non ple-*
 „*ctitur, sed ne is quidem, qui dolo & ani-*
 „*mo occidendi yemant doodelijk ge-*
 „wont heeft, soo de gewonde daar
 „van komt te revalesieren, *ea pœna*
 „*punitur.* Wanneer eenen, seyt den text,
 „moordadig off opsettelyk yemant dood-
 „lyk

APOLOGETICA. 25

„lijk gewont hadde , sulx dat by sij-
 „nes levens in gevaar sta , sal men
 „den dader , soo verre by te bekomen
 „is in verseekering doen nemen , off ver-
 „burgen laten , tot dat men sal sien off die
 „gewonde man aan die quetsuur sal mogen
 „genesen worden ende opkomen off niet :
 „Ende soo verre die gequetste by het leven
 „blijft , sal die dader staan tot erkentenisse
 „des gerigts.

„ Tot erkentenisse des Gerigts] dat
 „is *arbitrio iudicis*. Off nu , dat *arbi-*
 „*trium iudicis* sou kunnen geexten-
 „deert worden *usque ad mortem sive ad*
 „*pœnam sanguinis* : daar op soo ant-
 „woort *Goris* op de selve passagie *Gloss.*
 „ 2. expresselijk van *Neen. arg. l. An-*
 „*nianus 47. ff. de Obligat. & act. l. 5. &*
 „*ult. ff. de pœnis*. en seyt daar noch by
 „ dat *in simili fere casu* de Schepenen
 „ van *Nimwegen ipso consulente* alsoo
 „ verstaan hebben anno 1631.

„ Hoe veel te meer dan moet dit
 „ plaats hebben *in casu de quo quæritur*

„daar de voorgemelte koeken haar
 „operatie niet gedaan hebben, en A.
 „*nec vulneratus nec læsus*, maar ten vol-
 „len gefont ende wel te pas is, *Quic-*
 „*quid fit moribus non tantum Belgii sed*
 „*& omnium regnorum ut dicit. Gudelin.*
 „*lib. 5. de Jur. noviss. cap. 17. num. 6. &*
 „*10. in eo disseffum est à lege Romana*
 „*quod conatus occidendi hodie tanquam*
 „*homicidium non amplius punitur. Even-*
 „*tus spectatur, non conatus duntaxat.*
 „Adde Rebuff. *ad const. Reg. tom. 1. in*
 „*proæm. gloss. 5. num. 28. & seq. Jul.*
 „*Clar. quæst. 83. num. 11. vers. & hæc*
 „*opinio. Cacheran. decis. pedemont. 19.*
 „*vers. in contrarium. Vinn. ad Pecc. de*
 „*Renaut. ad tit. de inc. ruin. & naufrag.*
 „*l. 3. §. Senatus Consultum lit. c. Resp.*
 „*Holl. 2. conf. 328. Goris ad conf. Ve-*
 „*lav. cap. 4. §. 1. gloss. 6.*

Aldus geadviseert binnen Ley-
 den den 5. Octob. 1676.

geteyckent

ANTON. MATTHEUS.

Quæ

Quæ an & quomodo convenient cum his, quæ pro contraria sententia dicto tractatu suo *cap. 1.* super eodem casu passim, & maxime *num. 66.* adduxerit, & quam illa inter se sibi consent, æquo Lectori judicandum relinquo. Modo hanc contradictionem manifestam, quam præterire non debui, explicando ostenderim. Quod, quum dicto suo consilio notabilem casum *Statuti Velaviensis cap. 3. §. 13.* adduxerit, quo conatum ordinaria legis pœna plecti non tantum simpliciter negat, sed ut nec is quidem qui dolo, & animo occidendi aliquem letaliter vulneravit, si modo reconvaluerit vulneratus, ordinaria sed mitiori pœna, ex judicis arbitrio puniri debere, admodum bene interpretatur, & illud judicis arbitrium an ad mortem sive sanguinis pœnam extendi possit? argumento satis prægnanti negative concludat: Qua fronte dicto tractatu suo *pag. 47*
di.

directe contrarium aliis argumentis adstruere ausus fuerit, & quidem talibus, quæ non tantum iis, quæ dicto suo consilio directe contrariantur, sed quæ adversus ipsius statuti verba adducta manifestam continent contradictionem. Primo quod dictum statutum de cæde præmeditata intelligi neget, quum tamen ipsa statuti verba *Moordadelijk ofte opsittelijk*, (aut me fugit proprii sermonis intellectus) haud aliter quam de cæde præmeditata, & de alium occidendi animo intelligi possint. Deinde quod dicto tractatu suo, illa verba, *Tot erkentenis des Gerigts*, ita intelligi velit, ut judici liberum sit etiam ultimum supplicium imponere, & ad gladium damnare, quæ justa & infallibili dicti statuti interpretatione prædicto consilio suo ad ordinariam legis & mortis, sive sanguinis pœnam extendi firmiter negaverit. Di boni! Quid tandem cum hoc scripturandi Cacoëte?

Ad

APOLOGETICA. 29

Ad Ergastulum, aut Medicorum vaporarium : ut evapulato sudore mentis compos fiat, aut ad dilucida perducatur intervalla, ut forte

De meliore luto fingat præcordia Titan.

A priori sententia sua ex causa recedere haud indecorum, & in præcipuis etiam Jurisconsultis ingenuitatis candorem arguit, ut si quando ponderatis omnibus rerum ac circumstantiarum argumentis, causam aut ipsi penitus inspexerint, aut ab aliis rectius fuerint edocti, sententiam mutant, aut aliorum sententiis subscribant. Et Pomponii Jurisconsulti exemplo, de quo in *l. 20. ff. de fideicommiss. libertat.* discendi cupiditate, quæ sola vivendi ratio optima, adducti, etiam sextuagenarii, Juliani sententiæ memores sint. Qui dixisse fertur, *et si alterum pedem in tumulto haberem, non pigeret aliquid addiscere.*

Quæ-

Quænam autem fuerit ratio, quæ eum impulerit suo *Probationum* libello suam hanc sententiam immutare, nullam dedit, neque dabit unquam. Quinam sint illi DD. qui cum eo contrarium sentiant, ex dicto illius tractatu non liquet, quos contrarium nobiscum sentientes certatim, & longo agmine enumeratos, videat in iis quæ in hanc rem indissolubili distinctione, non legum tantum, sed & omnium DD. auctoritate *Processu Criminali* nostro adduxerim. Quæ si non capiat, inspiciat hanc secundam *Censuræ Forensis* partem nostram. Num quicquam indignius, ut sua in eum scommata retorqueam, ne dicam impudentius: Hac in parte Lectori fucum facere, oblata communi uno ore ita sententium opinione, quam nulla auctoritate probare potest, sed quæ à quam plurimis, si non omnibus, contrarium sentientibus, unanimiter rejicitur?

Quid

Quid quod nec satis intelligere videtur, qui sint veri *venifici*, aut intelligere noluit, quum huic suæ opinioni confirmandæ, quum aliter non possit, *Drentiæ & Omlandiorum* statuta adducat: Quæ tamen secundum alia *Gelriæ*, & *Transisalanix* statuta ejusdem argumenti, (quæ hic studio prætermittere videtur) non nisi de maleficis, & incantatoribus loquuntur, qui magicis artibus elementa turbant, vitam insonantium labefactare student, & manibus accitis ventilare audent, ut quisque suos conficiat malis artibus inimicos. De quibus agitur in *l. 5. 6. 7. Cod. de Malefic. & Mathemat.* nobis *Tobenaaræ* qui proprie dicti *venifici* dicuntur, minime vero de his qui alios Veneno dato necare volunt, de quibus nostra quæstio est, qui etiam hoc sensu *venifici* dicuntur, quod veneno malo utantur. De quibus in *l. 1. ff. ad l. Corn. de Sicar.* En quo

quo tandem calumniandi & altercandi libido hominem perducatur; qui ut vindictæ suæ aliquem colorem adferat, vera pro falsis, & falsa pro veris nobis obtrudere audeat. Neque in eo subsistit, sed ut quo quo modo maledicendi animum expleat suum, ubi in ipsis rerum argumentis deficit, in verborum spalmatis & erroribus Typographicis argutatur, ut ubi viginti duo millia, pro duo millia numeri Arabici geminatione, 22. pro 2. contra textus fidem irrepsit: quum toties à me iisdem legis verbis pro duobus librorum millibus id ipsum adductum sciat. Sed hæc & si quæ plura, nulla sunt responsione digna.

Cæterum puritatem Latinitatis culpatur: verum

*Loripidem rectus derideat, Æthiopem
(albus.*

Quod ad verborum spalmata, si ad eius ipsius scripta, animum advertere

velimus, etiam in his, quæ, ipsius autographo vitio dari possunt, nulla ejusdem tractatus pagina à mendis, ut ne dicam meris barbarismis immunis erit: sed cum iis luçtari infra bene compositi ingenii dignitatem puto. De Latini sermonis puritate hoc tantum addam, juxta me omnes homunculi perfriçtæ frontis audaciam quam plurimum mirari: Quod is, qui nihil minus quam Latine sonat, alios qui bene, id est ornate loquendi artem nunquam professi sunt, in his quæ etiam secundum artem proferuntur, carpere & morfudente Theonino rodere audeat.

Verba valent usu, quæ nunc cecide-

(re, cadentque

Quæ nunc sunt in honore vocabula si

(volet usus.

Tribuitur autem legibus & Jurisconsultis laus proprii sermonis, ad quam se assuefacere debet Jurisconsultus, ne relicta statim initio textus proprie-

prietate à Commentariis pendere
 necesse fit, neque ignari simus me-
 moriæ antiquitatis, rerum, & con-
 suetudinum fori. Audiamus quæso
 Latini sermonis, & Juridicorum ver-
 borum puritatem Critici nostri, &
 Latinæ facundiæ Censoris, cujus
 unicum tantum aut alterum experi-
 mentum suffecerit, ut de cæteris
 judicetur. Et quidem primo occur-
 rit barbarismus intolerabilis, in ver-
 bo *Pensionarius*, quo promiscue uti-
 tur, & ut Belgisimum totidem ver-
 bis exprimat, Politici Regiminis de-
 fensorem, quem uno verbo Syndi-
 cum appellari, omnibus notum est,
 noviter invento vocabulo *Confilia-
 rium Pensionarium* vocat, ut eo indi-
 cet hunc Belgico idiomate, sed æque
 barbaro, vocari **Gaad-Pensionaris**.
 Nonne hoc sapit antiquitatem, Lati-
 ni sermonis puritatem, & veram Ju-
 ris verborum significationem? Non-
 ne hoc è myrothecio **OPTIMI**
 MA-

APOLOGETICA. 35

MAXIMI adulatoris, fugit meratio, Oratoris inquiebam, profluxisse dicemus? Miror ac demiror, quod hic noster Græcus, qui ut Græcam linguam se didicisse ostendet, & sua omnia Latina Græcis idiomatibus ita passim conspurcat, ut diversi coloris mendicantium pannoso centoni similia sint, huic officio Græco-Latinum vocabulum omnibus usitatum, seligere prætermiserit, & nesciverit, *Syndicum* pro Civium Advocato, & Juris publici defensore, quasi in causam publicam incumbente, communiter sumi. Cujus apud Plutarchum & Demosthenem crebra mentio. Hac dignitate ARISTIDES decoratus ab Atheniensibus *Syndicus* creatus est, ut communem causam omnium nomine defenderet. Græca quandoque Latinis intermiscere quodammodo moris est, fateor, & nonnunquam etiam viri docti Græca constructione in Latinis

36 D E F E N S I O

nis usi sunt, quem Græcismum vocant, sed perparce, & in his solum ubi res aliter expediri non potuit, præter quæ, Græca Latinis intermixta apud probatos auctores, non invenies. Non ita CICERO, CÆSAR, LIVIUS, QUINTILIANUS, PLINIUS, alique rerum Romanarum Scriptores sunt locuti, neque apud JULIANUM, PAULUM aliosve veteres Jurisconsultos quid simile reperies, nisi in his quorum ipsa res aliunde petita, alio nomine explicari commode non potuerit. Unde multo fatius alia sua Græca Latinis intermixta, ad solam, ut ille putat, ornate loquendi ostentationem, veteribus tamen incognitam, prætermittere, & hoc solo vocabulo Græco omnibus usitato, à tanto *Pensionarii* barbarismo, & quod magis à *Consiliarii Pensionarii* Belgismo inaudito, sibi cavere potuisset. Aut si Latine loqui maluisset, Codicis tituli *De Defensoribus*

APOLOGETICA. 37

bus Civitatum inspectio , ejusdem officii denominationem eum docere potuisset. Quod mirum , ab eo non fuisse animadversum , ut qui se tam promptum in titulorum Juris Corporis congerie prædicet , quod & titulos alio nomine allegatos , alio etiam nomine quam ipse Codex continet , scribi animadverterit , eosque , quibus ejusmodi transpositiones non statim inciderint , aut qui , aliud agentes , altius inquirere prætermiserint , scabroso statim scommate exceperit , is nec ipsum titulum Codicis totidem verbis rem ipsam explicantem invenire potuerit.

Si artificiosum ejus scribendi modum ac stylum spectes , certe :

Humano capiti cervicem pictor e-
(quinam

Jungere si velit , - - - -

- - - - Ut turpiter atrum

*Definat in piscem mulier formosa
 (superne :
 Spectatum admissi risum teneatis a-
 (mici?)*

Cujus unicum, quod ad me pertinet, exemplum videatur, quam eleganter, quam artificiose, quam methodice concinnaverit illa, quæ tractatu suo *Probationum Cap. 2. num. 77.* ubi de Appellationibus convictorum reorum agit, adversum me plus satis calumniose & mendacissime adduxerit, quam eleganter illa pertractandæ suæ materiæ cohæreant: & sic de cæteris omnibus. Plura non addo.

Si ejusdem opusculi & ipsius materiæ pertractatæ meum quæras judicium, ut me contineam, cum hujus loci non sit de eo judicare, neque temporis angustia permittat omnia ea pervolvere, judicium meum suspendere fatius duxi, usque dum ex professo ad singula respondere

dere occasio detur. Ex his tamen, quæ, dum hæc in Typothetarum gratiam, ne ipsum hoc opus jam ad umbilicum perductum amplius remoretur, contrahere fuerim coactus, per transitum evolvi, vereor, ne cum Institutionum commento suo, ut ne maculatio addatur spurcitia, in vulgus deferatur:

Vendendum thus & odores,

Et piper & quicquid chartis ami-

(citur ineptis.

aut ut ipse de se ipso in eadem commentum præfatione auguratur, *vivus adhuc in latrinam deferri videat.*

De tractandi ejus methodo, & novissimi Juris Commentarii ordine, quam bene cohæreant, & ad subjecta quæque sua applicentur illa, quæ, ut quam multæ lectionis sit, ostendet, ex variorum statutis, constitutionibus & moribus hinc inde collegit, & in Commentariis suis totidem verbis satis operose descripsit, meum

40 DEFENSIO

non est judicare. Ut ne ejusdem sub-
 jecti, quo studia mea hæctenus dire-
 xi, quædam quasi philautia, sequius
 quam debeat, de iis sentire videat-
 ur. Illud tamen ego, ut ejusdem ver-
 bis utar, prætermittere non potui,
 nec debui, quid hominem impulerit
 me suo commentariolo *ad lib. 1. tit.*
20. Institution. De Attiliano tutore
num. 5. falsissime, & quam menda-
 cissime fœdi illius erroris infimulare,
 quod ad *Consuetud. Rhenoland. part. 2.*
cap. 1. tutoris dationem, quam Præ-
 tor olim & Rhenolandix Nobiles ha-
 buere, ad merum Imperium referre
 non dubitaverim. Quum *dict. conf.*
art. xviii. (quem locum, si modo
 unquam inspexit, abusive sub *conf.*
part. 2. cap. 1. adduxit) de Imperio
 aut mero aut mixto nulla omnino
 mentio. Deceperunt forte eum ver-
 ba illa: *De Hooge Vierschaar van het*
geheele Landschap, id est *Prætorium*, si-
 ve *supremum totius Diæcesis Tribunal*,
 qua-

APOLOGETICA. 41

quasi supremum Tribunal præter
merum Imperium nullam aliam ha-
beret jurisdictionem, cui tamen jure
meritoque, & quidem satis distincte
inter cætera ejusdem tribunalis præ-
eminentia jura, ibidem tutoris datio
attribuitur, quæ quomodo intelli-
genda, neminem vel puerulum de-
cennem latere potest, in quo potissi-
mum incredibilem hominis stupidi-
tatem cognoscite. Ubi nunc fœdus
ille error? ubi merum Imperium?
ubi tutoris datio Imperio mero ad-
scripta, à calumnioso nostro sugil-
latores eo nomine reprehensa? Re-
petat Cavillator ineptissimus juris
Romani principia sua, ut doceatur
probe distinguere inter Im-
perium merum & mixtum, sive in-
ter Imperium proprie dictum, &
inter jurisdictionem ejusque spe-
cies, quibus etiam tutoris datio-
nem adscribi, nemo unquam negavit.
Et penitus inspiciat *l. 3. ff. de jurif-*

dict. ut fideliter eam cum meis conferat. Cæterum quomodo moribus nostris Imperium merum à jurisdictione distinguatur, & quæ ejus sint species videat & discat si velit ex *Censura Forensi nostra part. 2. lib. 1. cap. 3.*

Praxin ejus quod attinet, ut dicam quod sentio, vere affirmare aulam, multæ fit licet lectionis, & infallibilis memoriæ, exigui tamen eum esse judicii, ut quum ad vera Juris ad sua quæque subjecta, & propositi casus applicationem deventum sit, ita suis observationum mæandris involutus sit, ut de jure quærentibus nihil minus respondeat, quam quod ad veram Jurisprudentiæ praxin pertinere quoquam modo videatur. Testatur non modo vacillans & nusquam sibi constans consilium & judicium suum de veneno porrecto, quod forte non nocuerit, anne in eo nudus conatus, & voluntas sine effectu subsecuto ordinaria facti pæ-

na sit punienda? (Quam materiam ita confuse tractat ut vix dijudicari possit, quid sentiat ipse.) Sed & passim in aliis quibuscunque tanta hominis altercandi, & cavillandi velut innata prædominatur libido, ut ab omnibus, etiam à se ipso dissentiat: Prout non ita pridem in fideicommissi quæstione, de qua inter cæteros ipsemet fui consultus, præter testatoris voluntatem, satis expressam, pro substitutis remotioribus, adversus testatoris institutos heredes suos proximiores, sub existenti conditione vocatos, consulendo, contra omnium in eadem causa consultorum, (etiam aliorum hujus Academiæ Juridicæ facultatis Professorum) opinionem, de errore suo satis admonitus, solus respondit. Quæ qualiacunque sua, ut ut defendat, nihil ad me. Hoc tantum amice moneo, ut præscripto Imperatoris Valentiniani in *l. 6. Cod. de Postulando*, edoceatur,

44 DEFENSIO

tur, ne ultra quam causæ poscat utilitas in licentiam conviciandi, aut maledicendi temeritatem prorumpat, agat quod res est, & temperet ab injuriis, ut ne si adeo procax fuerit, ut non ratione, sed probris putet esse certandum, opinionis atque existimationis suæ patiatur diminutionem. Hæc sunt, amice Lector, quæ præter instituti rationem, quam ex ipso opere, ejusque indicibus, tam capitum & titulorum, quam rerum & verborum quivis facile colligere potest, pro defensione mea adversus maledicentis criminationes omnino dicenda, operæ pretium duxi. Quibus hoc tantum addam: quam argute summus ille prætoricus, aut nesciverit, aut simulare maluerit (ut mihi *cap. 1. num. 84.* hoc quasi stigma inureret) Romanorum fustium ictus nostris virgarum cæssionibus, & stigmatum inustionibus, iis quandoque addi solitis, commode comparari, easque pœnis capitalibus

annumerari posse. Quo tamen nihil frequentius apud nostros, ut quibus pœnas capitales dupliciter sumi constans est doctrina. Quarum aliæ sunt pœnæ majores & mere capitales, quibus ultimum supplicium denotatur, aliæ pœnæ minores, quibus quælibet pœnæ corporis afflictivæ annumerantur. Quæ si minus capiat, iterum repetat prima Juris Romani elementa ac principia, ut & cum dupondiiis suis distinguere discat inter capitis diminutionem maximam, mediam, & minimam. Neque minori hallucinatione ea quæ pro vera distinctione inter Parricidium proprie dictum, quod inter parentes & liberos, & illud quod inter collaterales aliosque consanguineos committitur, itemque inter Sicariatum, & simplex homicidium, & inter varios pœnarum legis Cornelix gradus, dicto *Processu Criminali cap. 8. & Censur. Forens. part. 2. lib. 2. cap. 13.* adduxi, suo, *de proba-*
ba-

46 D E F E N S I O

bationibus libello cap. 1. num. 63. & seqq. non uno in loco sibi ipsi directe contrarius passim confundit, ubi illegitima noviterque inventa distinctione, probare conatur, quælibet graviora crimina, inter quæ tum venenum porrigentis commissum, etiam effectu non secuto, pro solo iudicis arbitrio ordinaria legis; & facti commissi pœna esse punienda. Paulo lenius, non ideo tamen magis Practice, *dicto tractatu cap. 1. num. 17. & seqq.* ex Frisiæ, Omlandorum, Ultrajectensium, Daventriensium & Tielensis districtus Statutis, perperam adductis, actorem probationibus destitutum, pro negotii qualitate reo Jusjurandum deferre posse, ut aut jurare aut cedere debeat, contra omnium fidem, affirmat. Non animadvertit rerum judicatarum observator, & juris novissimi perscrutator, nullum unquam in Praxi receptum fuisse Jusjurandum voluntarium, à par-

parte parti delatum, aut deferendum, quod non etiam simul sit judiciale, & ab arbitrio & judicis prævio decreto dependeat, ut is post semiplenam aut ulteriorem probationem, super oblato juramento, aut si oblatum non sit, ex officio, alterutri partium juramentum præstandum imponat: ut tum prius locus sit *l. 38. ff. de Jurejurando*. Qui, actore nihil, aut minus quam semiplene probante, reum absolvere debet secundum *l. 4. Cod. de Edendo*. Quod discat si dignetur, ex hac *Censur. Forens. 2. part. lib. 1. cap. 29. num. 32*. Et hoc lex Visigothorum *dicto num. 7. cap. 1. tract. sui* adducta, eum docere potuisset. Ad hæc miror crassam ejus practici juris ignorantiam, *cap. 1. num. 18*. palam prostitutam; ubi in criminalibus, pro quibus pecuniarie agitur, indistincte, eoque argumento, in eo qui stupri arguitur, & ubi de fraudato vectigali quæstio est, juramentum deferri posse

se affirmat, quum tamen in criminibus, & in his omnibus causis, in quibus perjurii metus, aut suspicio intercedit, eodem loco, Jurisjurandi delationem nequaquam admittendam, pro fundamento adduxerit ipse, *arg. l. 1. ff. de bon. eorum qui ante sententiam. & l. 1. §. 3. ff. de calumniator.* Prout etiam jure Canonico à Pontifice expresse vetitum notat per *cap. 22. quæst. 2.* Ecquis autem major perjurii suspicio, quam in defraudati vetricialis causis? Ecquis unquam, si non in stupri, adulterii aut similis commissi accusationibus, perjurii metus? Nescivit vir bonus, aut ei in mentem non venit, hæc causas, licet plerumque propter ejusmodi commissa pecuniarie, & civiliter agi videatur, non tantum facti infamiam, sed & famæ gravissimam maculam ipsi reo inferre, quam ut evitet procul omni dubio quivis facillime ad suscipiendum juramentum inducetur,

tur, ut se innocentem juret.

Quomodo autem defendet, eum non cenferi alieno nomine emiffe, qui quum quid emit, alterius nomen in instrumento apponi juffit, nifi & ipfa re fubfecuta fit traditio; Ut dicto fuo tractatu *cap. 2. De Probat.* profite- tur, non video. Nifi forte AIMO- MIS CRAVETTÆ authoritate fue- rit feductus, quem, utrum infpexerit ipfe, an vero, ut grus gruem, eum fe- cutus fit, valde dubito. Neque in pa- rente, qui quid emit, & nomen filii in instrumento apponi juffit, alia ra- tio eft, qui filii nomine emiffe, aut ei donaffe certo præfumitur, nifi con- trarium probetur. Si ipfius *legis 18. Cod. famil.ercifcundæ*, cujus argumen- to utitur, verba infpexiffet, contra- rium verius effe ex ipfo textu pro- culdubio animadvertiffet. Sciat, aut etiamnum addifcat Juris Antecessor, omnes Codicis leges, ad cafus pro- pofitos effe latas. Cafus autem hujus

legis manifestus est: Filiæ nomine pa-
 ter rem comparaverat, quo defun-
 cto, eriscundæ familiæ, & heredita-
 tis dividundæ quæstio erat. Eidem fi-
 liæ præcipuas adjudicari, sæpe te-
 scriptum: iisque rescriptis, si quis
 patri successerit, quem nomine suo
 quid comparasse dicit, eum adversus
 sororem, apud Provinciæ præsidem
 (si res sit integra) uti posse, *Divi*
Fratres responderunt. *Si res sit inte-*
gra, id est, si non postea contrarium
eius probetur iudicium, uti habent,
 initii legis verba. En tibi Ante-
 cessoris nostri praxin juridicam, & ve-
 ram juris ad subjecta sua applicatio-
 nem! Decepit forte eum summarium
 ipsi legi præter mentem legislatorum
 adscriptum, ex quo descripsisse vide-
 tur, id, quod pater unius filii vel filiæ
 nomine emit, & ei tradidit, illi ad-
 judicari debere: de qua tamen tradi-
 tione in illa ipsa lege nulla mentio.
 Illud me à præceptore meo Arn.
 Vin-

Vinnio in explicatione ad *tit. Instit. De literarum Obligatione*. didicisse memini, quod illa Chirographi conditio, quæ intra biennium debitori adversus chirographum emissum exceptionem tribuit, qua onus probandi pecuniam numeratam fuisse in ipsum creditorem transfert, neque rationi consentanea, neque moribus usitata sit. Prout late Censur. Forens. *lib. 1. part. 1. lib. 4. tit. 14. num. 6. & cap. 18. num. 2.* Quod, si forte practici nostri observationem effugiat, illud tamen scire debebat, jus singulare quod in alicujus personæ vel rei favorem introductum est, ad consequentiam trahi minime posse, adeoque in erciscundæ aut dividundæ hereditatis quæstione, parentis defuncti confessioni omnino standum esse, nisi contrarium ejus judicium probetur. Inspiciat ipsam *leg. 18. Cod. famil. erciscund.* Quam non legit, aut certe (ut

de meis, circa errorem typographi-
cum citatæ *leg. 2. §. 1. & l. 3. §. 1.*
Cod. de veteri Jure enucleando, irreve-
renter judicat) ipse, cum eam lege-
ret, aliud agens, aut somnulentus
admodum legit, neque perspicillo
usus est. Expergefactus paululum ut
videtur, *num. 18.* proxime sequenti,
studiorum sumptus regulariter in
collationem venire negavit. *arg. l.*
50. ff. famil. erciscund. Prout commu-
niori sententia receptum esse proba-
vimus *Censura Forensi nostra part. 1.*
lib. 3. cap. 13. num. 16. Quo sane
fundamento non tantum ex ratio-
nis identitate, sed & ex ipsa *leg.*
18. Cod. familiae erciscundæ. patrem,
qui rem emit, quam filii nomine
comparasse testatur, si non post-
ea contrarium ejus judicium pro-
betur, illud donandi animo fecif-
se, judicasse debuisset. Profundo
iterum somno correptus *dict. cap. 2.*
num. 74. meam sententiam se refu-
tare

tare scribit. Quod argumentum repetat si dignetur, in qua sententia^{rum} meae parte me reprehendere velit, quod ex iis quae scribit, ut ingenue fatear colligere non possum. Nisi forte negare velit, reum, qui tolerato tormentorum cruciatu, factum, quod à se commissum idoneis testibus probatur, pertinaciter inficiatur, ordinaria facti poena damnari posse. Quod à plerisque controversi solet: nostris tamen & aliorum moribus, non obstante tali denegatione, si plenissima adfuerint probationes, reum ordinaria facti poena puniri Frisiae, Hollandiae, & aliorum iudicatis, jure meritoque confirmavi. Utrum vero à tali iudicato appellare possit reus? à nostro probationum authore perperam negatum. Quod non tantum ex Rhelandiae, sed & generali totius Hollandiae consuetudinibus, atque *Ordd. placito*, Anni 1591. fatis superque me demonstrasse puto: hujus

consuetudinis & Holland. Ordd. placiti unicam constituendi fuisse causam, neminem nisi confessum ultimo supplicio condemnari; ne scilicet appellationi, cui sola confessio derogat, locus sit. Vide notata ad Rhénolandix Consuetudines *art. 1. num. 7.* & *Censur. Forens. part. 2. lib. 2. cap. 17. num. 2. 3. & seq.* Ubi regulariter ab omnibus inferiorum iudicum sententiis ad iudicem proxime superiorem etiam in criminalibus causis appellari posse, excepta sola ea quæ ex propria reorum confessione lata est, satis distincte probavi.

Neque prætermittendus est error, quo, dicto *c. 2. n. 9. commentariensem* damnari debere putat, propterea quod quis ex carcere effugit; nisi innocentiam suam ipse probet. Quod quum factu difficile sit, quia factum negantis per rerum naturam probatio nulla est *l. 23. Cod. de prob.* eum nequaquam teneri, nisi dolo, aut culpa
ejus

ejus id factum probetur: multis probavi Censur. For. *part. 2. lib. 2. cap. 4. num. 18.* Et ita decisum memini in causa quam ipse Patronus peroravi. Sed ut vela, quæ jam contrahere constitueram, tandem constringam, de cæteris altius non inquiram. Non agam jure summo, quod fortassis obtinerem. Sufficiat, ex ungue leonem cognosci. Vale Amice Lector, & Salve. Ex Musæo meo, Lugduni ad Rhem in Mense Decembri. 1677.

Errata Typocraphica.

Pag. 3. lin. 11. pro repetitæ, lege repetitæ. Pag. 4. lin. 22. pro obscuretur, lege obscuretur) Pag. 5. lin. 23. pro Syndicus & defensor, lege Syndici & defensoris. Pag. 17. lin. 14. dele, puto. Pag. 21. lin. 22. pro conatu, lege conatui. & lin. 24. pro valverati, lege vulnerati. Pag. 27. lin. 21. pro Sextuagenarii, lege Septuagenarii. Pag. 32. lin. 21. pro loripidem, lege loripedem &. lin. 23. pro Spalmata, lege Sphalmata. Pag. 33. lin. 5. dele morsu. Pag. 84. lin. 11. pro Ecquis, lege Ecqua. Hæc, & quæ plura per absentiam authoris, & Typothetarum incuriam, in hisce, aut majori opere nostro, quæ vel diligentissimum fugerent, irreperint, æquus lector corrigat, & boni consulat.

F I N I S.